

קובץ

הערות וביאורים

בתורת

כבוד קדושת אדוננו מורנו ורבנו
בעניני גאולה ומשיח
בפשש"מ, רמב"ם, נגלה וחסידות

- יום הבהיר ה' טבת -
ש"פ ויגש
גליון ו' (תרפ"ב)

יוצא לאור ע"י

תלמידי ביהמ"ד דמוסד חינוך אהלי תורה

417 טראוי עוועניו ברוקלין, ניו יארק
שנת חמשת אלפים ושבע מאות וחמישים וחמש לבריאה
שנת הקהל

בי"ח

- יום הבהיר ה' טבת -

שי"פ ויגש

היתשני"ח

*

גליון ו' (תרפ"ב)

* * *

תוכן הענינים

רשימות

- 4 . . . . . מזרחית צפונית בה גנזו בני חשמונאי
- 5 . . . . . הטעם שאסור להשתמש בני"ח
- 6 . . . . . חדין דממושבותיכם בשתי הלחם.
- 11 . . . . . שמן סתם - שמן זית
- 13 . . . . . ואחבת לרעד כמוך - אפילו אינם יהודים
- 14 . . . . . בא שבת בא מנוחה
- 16 . . . . . שהוא מפני דק"ל
- פשוטו של מקרא**

- 16 . . . . . אין דרך עשו להיות שם שמים שגור בפיו

שונות

- 18 . . . . . תורת תלמידי הח"ימ במאמרי חבי"ד (גליון)

*

מספר הטלפון - פאקס לשלוח הערות: 771-4859

*

ר ש י מ ו ת

- - - - -

מזרחית צפונית בה גנוז בני חשמונאי...

א' מאנ"ש

- קראון הייטס -

בחוברת ג' של רשימות כ"ק אדמו"ר הכ"מ, בע' 25:

(מדות פ"א מ"ו. ע"ז נב: באריכות) מזרחית צפונית בה גנוז
בני חשמונאי את אבני המזבח ששקצום מלכי יון

(וי"ד ח' מגילה וחנוכה ג' א') ושלחו ידס בממונס
ובבנותיהם. ובשבת (כג.) שאף חן היו באותו חנס (שגזרו יונים
על כל בתולות הנשאות להבעל לטפסר תחלה וע"י אשה נעשה חנס.
פירש"י). עכ"ל.

ובחצרת המו"ל (חצרה 181) - שמצויינת על ב' קטעים הנ"ל -
שמתחיל רבינו ענין בהעתקת לשון חז"ל, אבל לא המשך ביאור
הדברים.

עלה ברעיוני שבי קטעים הנ"ל שייכים זל"ז ומשלימים זא"ז
(כדלקמן), ונתחזקה אצלי חסברא לאחרי חבירור אצל המו"ל
בהצילום מגכת"ק, שהקטע ד"ה מדות בולט מחוץ לשולי העמוד,
ואילו הקטע ד"ה י"ד הוא (ככל הקטעים) בין שולי העמוד, שמזה
נראה, לכאורה, שהקטע ד"ה י"ד, בא בתור המשך וביאור לקטע
ד"ה מדות (אף שקטע זה עצמו אינו אלא התחלת ענין, כבחצרת
המו"ל).

ואפרש דברי:

"מזרחית צפונית", היא אחת מארבעת הלשכות שבבית המוקד
שחיתה חצוי בקודש וחצוי בחול, ואחת משתי הלשכות שהיו בחול:
מזרחית צפונית - בה גנוז בני חשמונאי את אבני המזבח ששקצום
מלכי יון, וצפונית מערבית - בה יורדים (כחנים שנטמאו) לבית
הטבילה, וכמבואר במפרשי המשנה הטעם ששתי לשכות אלו היו

בחצי שבחול, בגלל העדר הטהרה שבהם (אבני המזבח ששוקצו וכהן שנטמא).

ועפ"ז, אולי י"ל שכוונת כ"ק אדמו"ר לבאר הטעם שבני חשמונאי גנזו את אבני המזבח ששקצום מלכי יון בקרן מזרחית צפונית דוקא (ולא בקרן צפונית מערבית) - כי, חיוונים שלחו ידם בבנותיהם (שגזרו על כל בתולות כוי), ולכן, כשגנזו בני חשמונאי אבני מזבח ששקצום מלכי יון, בחרו בלשכה מזרחית צפונית דוקא, בגלל קירבתה לעזרת נשים (ראה רמב"ם חלי ביתבי"ח פ"ה ח"ט: "עזרת הנשים .. ובית גדול היא בצד העזרה.. וארבע לשכות היו בו.. מזרחית צפונית בה גנזו בית חשמונאי כוי").

***

הטעם שאסור להשתמש בני"ח

הרב יעקב משה וואלבערג
- ר"מ בישיבה -

ברשימות (א) (חנוכה ש"ת) מביא ג' מצוות בנר: נרות ביחמ"ק, נר שבת, ני"ח ומבאר שזהו כנגד תורה תפלה ומצוות, וני"ח מצוות "ולכן סיבתם מנרות ביחמ"ק כמו שהמצוות אנו יודעים מהתורה אלא שאסור להשתמש לאורם, כי טעמי מצוות לא נתגלו, משא"כ תורה בחשגה דוקא".

ולכאורה נראה משיגרת הלשון דמנורת המקדש שהיא כנגד תורה מותר להשתמש לאורה ודוקא ני"ח - מצוות אסור להשתמש כי טעמי מצוות לא נתגלו משא"כ תורה.

אבל לכאורה צ"ע דמבואר בר"ן בהסוגיא דחנוכה (שבת כא, ב) דהא דאסור להשתמש לאורה בחנוכה הוא משום זכר למקדש ומשוי"ז ס"ל דאסור אפילו תשמיש של מצוה היינו שבמקדש פשיטא שהי' אסור מטעם שאסור להשתמש בהקדש, ואף שבמראה אין מעילה היינו רק שאין מעילה אבל אסור ליחנות (רמב"ם חלי מעילה ספ"ה). ולפי"ז אין לני"ח טעם שונה מנרות המקדש ואדרבה זהו חמשך לנרות המקדש.

ואולי אפשר לומר דהנה בבעה"מ שם מבואר דסי"ל דאיכא פלוגתא אי מותר השתמש לאורה לדבר מצוה, דמבאר דמ"ד אסור להצרות מקום לפני נ"ח סי"ל דלדבר מצוה מותר, ומ"ד אסור להשתמש לאורה סי"ל דאפילו לדבר מצוה נמי אסור. ומבאר הבעה"מ דאי האיסור הוי זכר למקדש אזי אסור אפילו לדבר מצוה ואי משום ביזוי מצוה אז דוקא לדבר הרשות אסור ולא לדבר מצוה.

ולפי"ז י"ל דהביאור דהרשימה קאי למ"ד דהטעם הוא משום מצוה ולא זכר למקדש ולפי"ז הא דהמנורה ה"י אסור להשתמש לאורה הוא מצד היותה חלק מהמקדש אבל לא מצד היותה מנורה והא דנ"ח אסור אינו שייך להאיסור דמנורה כיון דאין בו קדושת המקדש ואינו זכר למקדש והטעם בפנימיותו הוא משום "טעמי מצוות לא נתגלו".

והאמת הוא שפרש"י מסביר הטעם שאסור להשתמש לאורה שיהא ניכר שהוא מצוה ולא הענין דזכר למקדש ולפי"ז י"ל כנ"ל דבמנורה ה"י אסור להשתמש מצד היותה חלק מהמקדש ולא מצד ענינו הוא דהמנורה והא דנ"ח אסור להשתמש לאורה הוא בפשטות שיהא ניכר שהוא מצוה (ואפ"ל שזה שולל אפילו לדבר מצוה) ובפנימיות משום שטעמי מצוות לא נתגלו.

ומדי דברי אולי אפשר להעיר שבחקטע הראשון שם מביא ג' פסוקים מנר כי אתה נרי ה', נר ה' נשמת אדם, נר מצוה ותורה אור. והקטע השני שמבאר ג' מצוות בנרות שהם כנגד תורה, תפילה, ומצוה שייכים זל"ז כי תורה מלמעלמ"ט - כי אתה נרי ה', תפלה מלמטלמ"ע - נר ה' נשמת אדם ומצוות - כי נר מצוה ותורה אור.

* * *

הדין ד"ממושבותיכם" בשתי הלחם

הרב אברהם יצחק ברוך גערליצקי
- ר"מ בישיבה -

בקונטרס רשימות (חוברת ג') שנתגלה ז"ע מכ"ק אדמו"ר הכ"מ בעניני חנוכה, ברשימה אי שם ענה כ"ק אדמו"ר הכ"מ להרב מהאראדאק על מה ששמע מחסידי הצ"צ שהצ"צ תירץ להגרא"פ קושיית הבי"י הידועה למה עושים חנוכה ח' ימים הלא הנס לא

היי אלא זי ימיס? וענה הצייצ דעכצײל שגם ביום אי נשאר קצת מחשמן, דהרי קרא קאמר שמן זית ואם לא נשתייר כלום הייז שמן נס ולא שמן זית, עײכ. וכײק אדמוײר הכײמ מקשה עײז דאײכ אפילו אם נשתייר קצת ביום הראשון מײמ חלא שמן הניתוסף הוא שמן נס ולא שמן זית, ועכצײל שלא ניתוסף כלום בכמות השמן אלא באיכות השמן, ואחײכ ממשיד דבכלל יש לחקשות דלמה דשמן נס אינו כשר למנורה הרי יײל בכוונת חפסוק ״שמן זית״ דבעינן שמן שיש בו תכונות של זית אבל לא דבעינן מזית דוקא, ובמילא גם שמן של נס צײל כשר כיון שיש בו התכונות של שמן זית, ומביא ראײ ממנחות סט,ב, דאיבעיא בגמ׳ חטים שירדו בעננים אם כשר לשתי הלחם, ופירשו חתוס׳ דהיינו שירדו בנס, משום דכתיב בקרא ממושבותיכם״ והוא מיותר, הרי מוכח משם שכל הטעם שלא יחי׳ כשר הוא משום דכתיב יתורא ״ממושבותיכם״ אבל בלי יתורא כשר, ועוד דבודאי גם בחוײל ישנם חטים הדומים באיכותם לחטי אײי, ואעפײכ קפיד קרא אמושבותיכם, ועײכ מיבעי לײ אם הקפידא שלא יחי׳ מחוײל, או שיהי׳ מאײי, אבל בנדוײד איצטריך שמן זית למעוטי שאר שמנים ומנײל למעוטי שמן נס, וממשיך לבאר דײל דגם הכא יש יתורא, דהרי סתם שמן הוא של זית ואײכ למה הוצרכה התורה לכתוב ״זיתײ? ואפײל שזחו לשלול שמן של נס, אבל מסיק דבאמת אינו כן דסתם שמן בקרא אינו של זית דוקא כדמצינו בכמה מקומות שכתב שמן סתם והכוונה הוא לשמן אפרסמון וכו׳, ונמצא דליכא כאן יתורא דצריך קרא דײשמן זית״ למעוטי שאר שמנים, ואײכ צײל דגם שמן של נס כשר עײיש בארוכה.

וחנה במה שנתבאר ב״ועוד״ דשאלת הגמ׳ הוא אם בעינן אײי להכשיר או דחוײל הוא הפוסל, ונפקײמ בחטים של נס שאין בו חפסול דחוײל, אבל אין בו התכשר דאײי, כן ביאר גם הצפעײנ בכמה מקומות כמובא בסי מפענח צפונות פײו סי׳ ט׳, וכן בסי זרע אברהם סי׳ ב׳ אות כײה (וכתב שזחו מקור לכל מקומות כשיש פסול אם הוײע שלילי או משום דבעינן דבר החיובי עײיש) וכײכ בקובץ שיעורים פסחים אות טײז, [ובשוײת חלקת יואב להגאון מקינצק זײל יוײד סי׳ לײג ביאר באופן אחר קצת עפײי המבואר בסנהדרין נט,ב, דאין דבר יורד מן השמים, וזהו משום הקדושה שבשמים, אי נימא דבעינן קדושת אײי דוקא, או דבעינן שלא יתא העדר הקדושה דחוײל, ושמן של נס אין בו העדר הקדושה דאדרבה כנײל עײיש, ועדײז כתב בשטמײק מנחות שם ומתורץ מה שחקשה בחערות שם]. דלפײז מובן דלולי טעם זה דבעינן מארץ ישראל

דוקא לחכשיר, ודאי כשר חטים של נס, משום דהוי מציאות אמיתי של חטים, ואי"כ בעניננו ודאי צריך לומר דשמן של נס הוה מציאות אמיתי של שמן שיש בו התכונות של זית וכשר למנורה.

אבל לכאורה צריך ביאור במ"ש ששם יש יתורא ד"ממושבותיכם" וכאן ליכא יתורא, דחרי גם שם אצטריך ממושבותיכם לומר דמחוץ לארץ פסול, כמו דבעינן שמן זית לומר דשאר שמנים לא, ופשטות חגמ' לכאורה אינו משום יתורא אלא כנ"ל אם החיוב ד"ממושבותיכם" הוא משום דחו"ל הוא הפוסל, או דא"י הוא המכשיר, ויליע.

בגדר דבר היורד מן השמים

ב] עוד יש להעיר מסנהדרין נט,ב, דאדם תראשון נאסר לו לאכול בשר, ומקשה בגמ', מהאי דהי' יהודה בן תימא אומר אדם תראשון מיסב בגי'ע הי' והיו מלאכי השרת צולין לו בשר וכו' חרי שחי' מותר לו לאכול בשר? ומת'ץ חתם בבשר היורד מן השמים עי"ש, וצ"ל מחו התירוץ חגמ' חלא סוי"ס הי' אסור לו לאכול בשר? והנה התוסי' לעיל שם נו,ב, בד"ה אכל כתבו שכל האיסור בשר לאדם הי' שאסור לו להמית בחמה לאכול ממנה אבל במתה מאליה ליכא איסור עי"ש, ולפי"ז מובן תירוץ חגמ' דכיון שהבשר ירד מן השמים ליכא שום איסור לאדם, אבל עי"י מהרש"א שם דרש"י לא כתב כן וסב"ל שאפילו במתה מאליי אסור (וראה לקו"ש ח"כ ע' 8 ובהערה 8 שכתב דלרש"י בפשוטו של מקרא האיסור הוא רק להמית ולא במתה מאליה עי"ש) ולשיטת רש"י אכתי אינו מובן תירוץ חגמ' דלמה תותר לו בשר היורד מן השמים.

ויש שביארו דרש"י סב"ל דדבר היורד מן השמים אינו בכלל אותו מציאות של הדבר עצמו כפי שהוא למטה אלא רק דומה לו כו', וכיון שהאיסור הי' רק על בשר אין בשר היורד מן השמים מציאות אמיתי של בשר אלא רק דומה לו, ולכן לא נאסר לו, וזהו ג"כ הטעם דרש"י לא רצה לפרש במנחות כתוסי' דחטים שירדו בעבים היינו בדרך נס, דאי"כ אין זה בכלל מציאות חטים באמת אלא רק דומה לו ובודאי אינו כשר למנחות דבעינן חטים ממש, ולכן הוצרך לפרש דאיירי שירדו בעננים שבלעו מספינה וכו' (ועי' בלקו"ש חכ"ו פ' וארא סעי' ג') דאי נימא כן לכאורה

צייל שכל השקוייט כאן בתרשימה הוא רק לפי שיטת התוסי ולא לשיטת רש"י.

קיום מצוות בדברים טבעיים

ג) עוד יש להעיר במה שמביאים האחרונים הרד"ק (מלכים ב' ד, ז) בשם התוספתא דאותו השמן שנתברכה אשת עובדי' הי' פטור ממעשר דמן ניסא הוא, ובהרבה אחרונים ביארו הטעם בזה משום דהמצוות ניתנו לקיימם בדרך הטבע דווקא ובדברים טבעיים ולא בדברים של נס (וראה לקוי"ש ח"ה פ' וירא א', וחל"א פ' בא א' סעי' ג' ובהערה 18 ציין לתוסי' הני"ל בנוגע לחטים שירדו בנס, וראה גם בלקוי"ש פ' ויחי תנשי"א סעי' ג' שהאריך בענין זה שקיום המצוות צ"ל עפ"י טבע ונסתפק שם אם זהו מצד גדרי הטבע דאין הקבי"ה רוצה שקיום התומ"צ יהי באופן שיתבטלו גדרי הטבע, או דזהו משום גדרי התומ"צ דענין התומ"צ הוא לפעול בטבע דוקא, ומבאר דפליגי בזה ר' יצחק ורב נחמן בתענית ה, ב עיי"ש בהשיחח), ולכן כיון דשמן זה בא ע"י נס ליכא בו חיוב מעשרות, (ראה בכ"ז בשו"ת קב חיים סי' ע"א, וסי' פרדס יוסף וארא ז', כא, ופ' ויקחל לח, כז ועוד), דלפ"ז י"ל עוד טעם דשמן של נס אינו כשר למנורה דקיום המצוות צריך להיות בדברים טבעיים דוקא, אלא דא"כ קשה לשיטת התוסי' דאיך אפ"ל דחטים שירדו בדרך נס כשר לשתי הלחם? ועוד דאטי משום הא, לכאורה אפילו אי נימא שהנס הי' באיכות השמן, מ"מ חלא אין זה קיום המצוה עפ"י טבע?

ומדלא הזכיר כ"ק אדמו"ר הכ"מ כאן הרד"ק כלל, יש לחוכיח דסב"ל דזה אינו שייך כאן כלל, וי"ל דסב"ל כמ"ש הכלי חמדה פ' ויקחל בהטעם שאינו חייב במעשר משום דכיון דמעט השמן שנשאר כבר הי' מעושר ושמן שנתרבה חלא בא ממנו במילא ליכא כאן חיוב חדש, ובשו"ת בית יצחק יו"ד ח"א סי' פ"ד ביאר הטעם דדבר שבא ע"י נס ח"ה כמו הפקר דליכא חיוב מעשרות עיי"ש ובחאע"ז ח"ב בתחילתו, וראה גם בסי' נפש חיי להגר"ר מרגליות סי' ר"ד סעי' ט', וסי' רצ"ב סעי' ב', ובסי' ברכת אהרן מאמר י' ובסי' בית אהרן חלק ח' ע' תפ"ד ועוד, דלפי ביאורים אלו ח"ז דין מיוחד במעשר ואינו שייך לשקוייט הני"ל, (וראה לקוי"ש חכ"ז ע' 194 בהערה 31 דשקוייט לדעת הרד"ב"ז בנוגע שאומרים דעתידין אילני סרק שיטענו פירות, אם זהו בדרך נס או שיתבטל מנהגו של עולם, דלפי הני"ל י"ל דכל זה נוגע גם לגבי חיוב

מעשרות כ"ו ואכ"מ), ומה שנתבאר בכ"מ כני"ל דקיום תומי"צ צ"ל עפ"י טבע י"ל דזחו רק לכתחילה כ"ו אבל אינו לעיכובא, שו"ר שעד"ו כתב בלקו"ש ח"ח ע"י 80 הערה 27, וע"י 317 הערה 45, וראה גם חכ"ז ע"י 201 הערה 74.

וראה לקו"ש ח"ו ע"י 361 שמקשה לחאומרים דכתיבת משה רבינו י"ג ספרי תורה ביום פטירתו מן העולם הי"י ע"י השבעת הקולמוס, דחידוש גדול לומר דכתיבה כזו ע"י השבעת הקולמוס כשרה לסי"ת עיי"ש, וכאן נראה דשמן של נס כשר למנורה, דיש לחלק דבסי"ת שאני דכתוב בהדיא "וכתבתם" דבעינן כתיבת הגברא, וחשבת הקולמוס אינו כתיבת הגברא, משא"כ בנדו"ד.

שמן זית ודבש דבורים לענין הכשר

ד] ובמ"ש בהרשימה בנוגע לשמן ודבש לענין משקה, יש להעיר שהתויו"ט מכשירין שם הקשה הקושיא מדבש, ומחלק ג"כ בין לשון בני אדם ללישנא דקרא, ובחזון נחום שם הקשה דא"כ צריך להיות תלוי בכל מקום ומקום מה נקרא שם דבש סתם בלשון בני אדם ע"ד שהוא בנדרים, ובודאי אי אפשר לומר כן עיי"ש, ובמשנה אחרונה שם תירץ דכל זה הוא מהלכה למשה מסיני דרק ז' משקין אלו מטמאין במילא לא קשה עיי"ש, וע"י גם בסי' שושנים לדוד ולחם שמים שתירצו קושיית התויו"ט.

ובמה שביאר בהרשימה דכיון שהתנא ירושלמי הוא לכן בא"י הוה סתם שמן שמן זית עיי"ש, לכאורה הרי זהו "הלכה למשה מסיני" ומה נוגע לשון התנא בזמן המשנה בא"י?

ולכאורה נראה לפרש הכוונה בזה שההלכה למשה מסיני היתה דרק ז' משקין אלו מטמאין, אלא שהתנא בתורת אסמכתא נתן סימן שנדע דרק אלו מטמאים, כיון דרק אלו בזמנו ובמקומו לא הי' להם שם לווי, היינו לא שהי' חללמ"מ בנוגע לשם חלווי, אלא התנא הוא שחידש הענין דשם לווי בתור סימן שנדע דרק אלו משקין המטמאין, ובמילא א"ש דבזמנו ומקומו הי"ז סימן מעליא.

שמן סתם - שמן זית

הח' לימא וילהלם
- תלמיד בישיבה -

ברשימות ח"ג שקו"ט האם שמן סתם נקרא שמן זית. ומביא רא"י מהא דתנן במכשירין ז' משקין הן כו' ומסיים שם " אבל הא דשמן אחר אינו מטמא ע"כ ידעינן משום דרק ש"ז זהו שמן סתם".

ומזה מביא רא"י דסתם שמן דקרא שמן זית הוא.

ולאחר שמביא ראיות להיפך דהן בלשון תורה והן בלשון חכמים שמן סתם אינו שמן זית מבאר המשנה דמכשירין וזלח"ק "ותנא דירושלמי הוא (בי"ק ו:) ובא"י שמן סתם הוא שמן זית.

ושמעתי מקשים, דלכאורה איך שייך לומר דחללמ"מ דז' מקשין מטמאין נאמרה רק בנוגע בני א"י והאם נאמר דבבל דסתם שמן אינו שמן זית, יחיו משקין אחרים המכשירים לקבל טומאה?

וחביאור בזה לכא' פשוט. דההלכה נתקבלה איש מפי איש עד משה רבינו, וכשמשח מסר החלכה לבני"י, החלכה היתה שז' משקין ובכללם שמן - מכשירין, ובלשונם אז שמן סתם חיינו שמן זית, ולכן כשהזקנים וכו' מסרו החלכה לדורות אחריהם עד לזמן המשנה, אמרו ששמן זית מכשיר לקבל טומאה, וזה ברור שההלכה נתקבלה רק לענין שמן זית.

אבל עדיין קשה, דהרי כיון דבזמן המשנה, שמן סתם אינו שמן זית, א"כ איך אמר התנא שמן סתם ונתן מקום לטעות דאין חכונה לשמן זית, וע"ז מתרץ כ"ק אדמו"ר חכ"מ דכיון דהתנא ירושלמי הוא, ובלשונו שמן סתם חיינו שמן זית, במילא אין כאן מקום לטעות.

[והערני תרה"ג הרה"ת ר' ישראל ש"י פרידמאן, מהא דאיתא בסוכה יג. (לגבי אזוב) "וחני לא נשתנה שמייהו קודם מתן תורה כלל" ובפרש"י "חני מררותא לא נשתנה שמם קודם מתן תורה וכשניתנה תורה לא היו קרויין אלא מרור סתם".

ועד"ז אפשר לומר בנוגע לשמן זית, דבזמן מתן תורה לא נשתנה שמש, וה"י נקרא שמן סתם, ולאח"ז נשתנה השם ונקרא שמן זית].

אלא דלכא"י עדיין קשה, דהרי כ"ק אדמו"ר מבאר דהתיבה "זית" אינו מיותר, ואיצטריך לאשמועינן דשמן היינו שמן זית דבלאח"כ לא היינו יודעים כיון דשמן סתם אינו שמן זית.

אבל כיון דע"כ צ"ל דבזמן מ"ת שמן סתם היינו שמן זית, ואפ"ל דכשמשח אמר החלכה אמר שמן זית, דא"כ הרי יש לו שם לווי, וע"כ צ"ל דאמר שמן סתם, ובלשונם אז שמן סתם היינו שמן זית וא"כ עדיין מיותר, דלמה צריך התורה לכתוב שמן זית, דאפ"י ה"י כתוב רק שמן היו יודעים דהיינו שמן זית, דהרי זה ה"י לשונם אז וכנ"ל בארוכה.

[ואפ"ל דהתורה כתבה שמן זית בשביל דורות שלאח"ז כמובן וגם פשוט].

וא"כ צ"ל דמ"י איך נמסרה החלכה אז בפעם הראשונה, אם נמסרה החלכה דשמן זית מכשיר הרי יש לזה שם לווי, ואם יש לו שם לווי הרי אינו מכשיר, ואם נמסרה החלכה דשמן מכשיר - א"כ איך ידעו בני"י אז דהכוונה לשמן זית, וע"כ צ"ל דסתם שמן אז ה"י שמן זית וא"כ לא צריך התורה לכתוב זית והרי זה מיותר.

ואולי יש לומר בהנ"ל, דיש חילוק בין הל"י ותורה שבכתב, דהל"י נאמרה בלשון (המובן ל) בני אדם, ולכן כיון דבלשונם אז שמן סתם היינו שמן זית, לכן נאמרה החלכה דשמן סתם מכשיר, משא"כ בתורה שבכתב, אינו מתחשב עם לשון בני אדם, וכיון דלשון התורה שמן סתם אינו שמן זית, לכן אי הוי כתיב רק שמן, לא היינו יודעים דהיינו שמן זית, כיון דבלשון התורה שמן סתם אינו שמן זית. [אף דהמקור ע"ז הוא מהפסוק בנחמ"י ומלכים - כמו שמביא כ"ק אדמו"ר ברשימה - שנכתבה אחר זמן מ"ת, מ"מ לאחר שנתגלה דבלשון התורה שמן סתם אינו שמן זית היינו אומרים דגם בפי תצוה אין הכוונה לשמן זית, וכדי לשלול בפסוק טעות זו, צריך לכתוב בפירוש שמן זית.

ואהבת לרעך כמוך - אפי' אינם יהודים

הת' יוסף יצחק סילברמן
- תת"ל 770 קבוצה -

עיי ברשימות חוברת ג' עי' 11, וזלח"ק: וזה נרמז ג"כ בהאותיות יון, מתחיל ביו"ד, נגד יו"ד דקדושה חכ. חכ' הפילוסופיא. וממשיכו מעט מעט שאינו נוגע בדו"מ מתחילה אלא דעות נפסדות, אח"כ וא"י מידות, ואח"כ י' שממשיכו למטה מטה. עכ"ל. וע"ע שם עי' 27 בביאור גרש ו"ן.

ולחעיר מחמבואר בקונטרס ערכי אליהו לח"ר אליהו ארי' פרידמאן ע"ה וז"ל (עי' 90): והנה יון היא המסמלת חכמה דלעו"ז וי"ל דרמוז בתיבת יון "יו"ד" נקודת החכמה, "יו"י המשכה למטה "נו"י המשכה למטה יותר, כי יון מתחילה אמנם עם חכמה עם יוד אך תכלית החמכה ממשיכים ומנצלים על עניני מטה. ולכן החכמה מרומזת באות יוד שחיא אות קטנה ואילו מה שנראה בגילוי זה ח"ן" המשכה למטה. וכן החטעמה היא מלרע החמשכה בקו השמאל מלרע (יון עם הכולל = ביני"ה. ואולי זה הרמז: בני בינה ימי שמונה קבעו שיר ורעננים שבערו קליפת יון ע"י התחזקות בבינה דקדושה) משא"כ ישראל נקראו ציון בכתוב: ולאמר לציון עמי אתח"י. כי ציון הוא ג"כ כולל בעצמו אותיות יון כנ"ל אלא שמקדים לפני"ז יראתו "צ" לחכמתו "יו"ן ואזי חכמתו מתקיימת וכו' עכ"ל ועיי"ש.

* * *

עיי"ש ברשימות עי' 36 וזלח"ק: וזהו שז"מ ב"נ וגם עשה"ד שהם יסוד כה"ת - עיין תמיד ה' א' - הם דברים פשוטים, אבל עיקרים בישוב העולם. וכמאמר הלל הזקן (שבת) דמה דעלך סני, לחברך ל"ת הוא יסוד כה"ת. ובב"ר ספכ"ד רעק"א ואהבת לרעך כמוך זה כלל גדול בתורה. עכ"ל.

ובחהערות הביא שם (הערה 28) שמ"ש בתו"כ דרשת רע"ק עח"פ "ואהבת לרעך כמוך" היא בנוגע לבניי דוקא - "לאח"ך בתורה ובמצוות" (רמב"ם ח"א אבל פי"ד ה"א). [אבל לא לבני נח].

וגם בשולי הגליון כתב וז"ל: וראה קרבן העדה לירושלמי שם: "זה ספר תודלות אדם, שכל בני אדם באים מאב אחד, הוא כולל גדול מואחבת לרעך כמוך, דלא קאי אלא על רעך". עכ"ל.

ולחעיר מחמבואר בפירוש ליקוטי אנשי שם (ויקרא י"ט ח"י) וחובא בקונטרס ואחבת לרעך כמוך שבכלל ואחבת לרעך כמוך כלולים כל בני אדם לרבות בני נח, פרט לאנשים שאינם עוסקים ביושבו של עולם כמו השבטים הנודדים במדבר, וכן האנשים המשחיתים את העולם כגזלנים וגנבים.

וטעמא דמילתא שיש לאחוב אפי' גויים משום שהוא נברא בצלם ודמות כמונו, כמו שכתוב באבות פ"ז מ"ד "חביב אדם שנולד בצלם כמו שנא' כי בצלם אלקים וגו'", וזה מכוון הן כלפי ישראל והן כלפי בני נח וכו'.

ולכן לא אמרה התורה "ואחבת לאחיד", כי אז הי' משמע רק לישראל, אלא אמרה "רעך" שזה כולל גם גויים. והא ראוי שגויים נקראו רעים בלשון הכתוב שנא' "רעהו העדולמי" (בראשית ל"ח י"ב), "ויקחו שלשים מרעים" (שופטים יד, יא) - והם היו מפלשתים, עכ"ד.

חרי דגם הפסוק ואחבת לרעך כמוך וגו' מתפרש על כל בני אדם אפילו גויים.

...

בא שבת בא מנוחה

הרב שלום חריטאנאוו
- משפיע בישיבה -

ברשימות חוברת ג' ע' 46: "המרכז - נקודת השבת. מל' נקודה א' בסוד שרש, משא"כ ז"א ו"ק. שבת למעלה מזמן שהו"ע רצו"ש, אבל שבת כל ענינו שהעולם הי' חסר מנוחה בא שבת בא מנוחה (ב"ר), אבל מיני' מתברכין כל יומא, כמו שהעגול תלוי במרכז".

ולכאורה יש לעיין בזה, מנוחה ורו"ש חס שני הפכיים. ואיך זה דשבת (מנוחה) מיני מתברכין כל יומא (רצו"ש)? ומשמעות הדברים שהמנוחה הוא כעין מקור לרצו"ש.

ואולי י"ל בזה עפ"י המבואר בלקו"ש חי"ז ע"י 60 בפירוש "בא שבת בא מנוחה" שהחידוש דשבת הוי"ע המנוחה - דלכאורה: הגדר דעולם הוא זמן בכל פרטיו ומקום, אי"כ הרי קודם שהי זמן דיום השביעי, הרי הי חסר בעולם (לא רק "מנוחה", אלא גם) המציאות דיום השביעי - זמן?

ומבאר בזה, שמזה מובן שהיינו חך: אי אפשר לחלק בין עצם יום השביעי זמן וענין ה"מנוחה" שבו, הזמן דשבת מהותו ענין המנוחה והביאור בזה: זמן הוא מורכב מעבר הוח ועתיד - ובזה (בהחילוף ושינוי דעבר הוח ועתיד) משתווה הזמן דכל ששת ימי בראשית. אבל ה (חידוש ד) זמן השבת הוא "מנוחה" (בזמן) - למעלה מהשינוים דעבר הוח ועתיד.

וזו "באת שבת באת מנוחה", שהזמן דיום השביעי, שהוא מוגדר בהשינוים דעבר הוח ועתיד, יש בו גם זה - ואדרבה זהו החידוש והעיקר - שהוא נחפך ונתעלה בתור זמן שלמעלה משינוי - שבת ומנוחה, ע"כ המבואר שם.

ועפ"י דזה ששבת הוא מנוחה שלמעלה מהזמן הכוונה בזה שהזמן דשבת הוא באופן דמנוחה, ולא שהוא באופן דלמעלה מהזמן לגמרי, אולי לכן נעשה עכ"פ בגדר מקור להיות מיני מתברכין כל יומא.

אבל עדיין צריך עיון גדול אם אפשר לפרש כן בזה שהמלי נאצלה נקודה בסוד שרש. [עיינ ביאוח"ז (להצ"צ) ע"י תצו ואילך. המשך תערי"ב ח"ג ע"י אישנו ואילך]. ובפרט עפ"י המבואר בכ"מ (המשך תערי"ב ח"א ע"י ריא. (ח"ג שם). סה"מ תשי"ז ע"י 143. ד"ה שיר המעלות ממעקים תשמ"ז) דזה שהמלי נאצלה בסוד נקודה שרש רק הוא מפני ששרשא ברדלא. שאינו בגדר מקור כו'.

ואבקש מלומדי הרשימות לבאר הדברים.

* * *

שחא מפני דק"ל

הת' שלום היידיגספעלד
- תלמיד בישיבה -

ברשימות חוברת ג' ע' 4 מבאר הא דבעירובין מבקש הש"ס סיבות לזה שבני גליל לא נתקיימה תורתן בידן שהוא מפני דק"ל דאיפכא חי' צ"ל וכו'. ובחערה 16 פ"י הר"ת - דלא קפדי לשונם היינו שזחו התירוץ דהגמ' ואח"כ מבאר חקושיא.

ולכאוי קשה לפרש כזה דחא בגמ' שם יש גם תירוצים אחרים וגם למה יאמר התירוץ לפני שמבאר חקושיא ובפרט שמסיים "וע"ז מתרץ" וכו' ולכאוי נראה יותר לומר דחפ"י בהר"ת הוא דקשה ל"י ומבאר חקושיא. (וכמובן גם שחר"ת הוא דק"ל ולא דלק"ל, וכפשוט).

...

פ ש ו ט ו ש ל מ ק ר א

אין דרך עשו להיות שם שמים שגור בפיו

הרב ישכר דוב קלויזנר
- נחלת הר הכ"ד -

בסי' המאמרים - מלוקט - חלק ד' (ע' סד) - קונט' ר"ח כסלו
תשי"ג, איתא:

"דזה שרצה יצחק לברך את עשו אף שידע שאין שם שמים שגור בפיו, כי יצחק ראה שבעשו יש ניצוצות דקדושה גבוהים מאוד, ולכן רצה לברכו, לחמשוך עליו אור עליון, שע"ז יתבררו הניצוצות שבו". עכ"ל.

ובחערה 14 שם כתב כ"ק אדמו"ר הכ"מ במ"ש רש"י בפי תולדות (כז, כא) ד"ה גשה נא ואמשך: "אמר בלבו אין דרך עשו להיות שם שמים שוגר בפיו, וזה אומר כי הקרה ה' אלקינד" עכ"ל. - בב"ר פרשתינו (פס"ה, יט): "שאין עשו מזכיר שמו של חקב"ה". ולכאורה צ"ל שכ"ה גם חכוונה בפירושו רש"י שם. כי באם נאמר

שכוונת רש"י הוא רק "שאינן שם שמים שגור בפיו" (אבל לפעמים הוא מזכירו) - זה שאמר (פעם אחת) "כי חקרה ה' אלקיך" (פרשתנו שם כ) לא היי מטיל ספק אצל יצחק אם זה עשו. וחלעיר שבד"ה ויתן לך תרני"ד (סה"מ תרני"ז ע"י סה) מביא מפירש"י "דאין עשו מזכיר שם שמים". עכלח"ק.

אולם יש להבין, דאם כוונת רש"י במ"ש "שגור" - שאין עשו מזכיר שמו של חקב"ה, כמ"ש בב"ר (ולא שלפעמים כן מזכירו), למה רש"י אינו כותב כחלשון בהמדרש רבה "מזכיר", אלא משנה וכותב "שגור", שגם "מטעה", שלפעמים כן מזכירו?

ואמנם במדרש אגדה איתא: אמר יצחק אין דרכו של עשו שיחיה שם שמים שגור בפיו, ונסתפק לו הדבר, לפיכך אמר גשה נא וגו'. ע"כ.

והנה קשה, איך יתכן שעשו לא תזכיר כלל שם שמים שגור בפיו, הרי עשו איש יודע ציד הוא, ומפרש רש"י (תולדות כ"ה, כז) "לצוד ולרמות את אביו בפיו ושואלו אבא היאך מעשרין את המלח ואת החתבן, כסבור אביו שהוא מדקדק במצוות", ואם אינו מזכיר כלל שם שמים, איזה "יודע ציד הוא"? ובפשטות אם הוא דאג לשאול אפילו כיצד מעשרין את המלח וחתבן, בודאי שהי מזכיר תמיד שם שמים בפיו!

ונראה לבאר, שבאמת הי' עשו מזכיר תמיד שם שמים בפיו, ומ"ש רש"י שאין דרכו לחיות שם שמים שגור בפיו, י"ל עפ"מ"ש במשנה ברכות (לד, ב): "אמרו עליו על רבי חנינא בן דוסא, שהי מתפלל על החולים ואמר זה חי וזה מת. אמרו לו, מנין אתה יודעו אמר להם, אם שגורה תפילתי בפי, יודע אני שהוא מקובל, ואם לאו, יודע אני שהוא מטורף". עכ"ל.

והגמ' שואלת: מנא הני מילי? (מנין המקור ממנו למד ר' חנינא סימן זה), אמר רבי יהושע בן לוי, דאמר קרא: "בורא ניב שפתים שלום שלום לרחוק ולקרוב אמר ה' ורפאתיו" (ישעי נז, יט).

ומפרש רש"י ד"ה אם שגורה: "אם סדורה תפילתי בפי מרוצה ואינו נכשלי" עכ"ל. - והיינו דשגור ניתן לפרש מלשון "רגיל",

דלפעמים מזכירו ולפעמים אינו מזכירו, אבל כאן הפירוש הוא מלשון רחוט שוטף ומחיר ללא כל מכשול ובלי תקלות.

ולפייז י"ל, דעשו באמת הי' מזכיר תמיד שם שמים בפיו כדי לצוד ולרמות את אביו (ובק"ו משאלותיו, כיצד מעשרין את המלח ואת חתבן כנ"ל), אבל כיון שלא הי' אצלו הדבר אמיתי שנובע מלבו אל פיו, לכן הזכרת השם לא הי' אצלו שגור בפיו, כלומר, רחוט שוטף ומחיר, משא"כ אצל יעקב אבינו, שהזכרת השם הי' דבר אמיתי שנובע מלבו אל פיו, לכן הי' אצלו שגור בפיו, (וזה לא קרה אפילו לפעמים אצל עשו), ולכן הי' מטיל ספק אצל יצחק אם זה עשו.

ועפייז מדויק היטב למה לא כתב רש"י "מזכיר" אלא "שגור", כי (לפי פשטי"מ) שפיר הזכיר תמיד שם שמים, אבל רק "בפיו", כלומר, מן השפה ולחוץ, באופן מלאכתי, אבל לא "שגור", דזה הי' רק אצל יעקב, ומיושב ב' הקושיות הנ"ל.

ויתכן גם לפרש דלפייז המשך דברי רש"י: "וזה אומר כי חקרה הי' אלקיד", דלכאורה זה מיותר שהרי מובן חדבר כפי שנאמר בפסוק, אלא שהכוונה בזה, ד"זה אומר" באופן שגור - רחוט שוטף ומחיר ללא כל מכשול ועיכוב "כי חקרה הי' אלקיד", וזה הטיל ספק אצל יצחק אם זה עשו.

* * *

ש ו נ ו ת

- - - -

תורת תלמידי הה"מ במאמרי חב"ד (גליון)

הרב אלי' מטוסוב
- קראון הייסט -

הרה"צ ר' יעקב יצחק ה"חווה" מלובלין

א] באוה"ת וישלח רלז, ב: בענין עזים מאתים יש להעיר ממ"ש בסי' דברי אמת בשם המגיד נ"ע בענין גדיא יאי או אימרי יאי שהם בעי"ת וצדיקים כו'.

ובארוכה יותר באוה"ת שם (סוף כרך ב' בחשמטות): בגמרא ספ"ד דפסחים מלכא ומלכתא הוו יתבי כו' וא"י בסי דברי אמת מהרב רבי יצחק לאנצטר ז"ל בשם הח"מ נ"ע שחיו מתווכחים אם צדיקים גדולים אם בעי"ת גדולים ואיני זוכר האיך עכ"ל ונראה דמבואר במ"א ע"פ האזינו השמים כו'. ע"ש ההמשך באוה"ת.

ב] באוה"ת בלק עי' אינב מצייך לכמה ספרי חסידות ע"פ אראנו ולא עתה וביניהם סי' דברי אמת.

ג] בביאוה"ת לחצ"צ חייב עי' תרלד: ובזוהר דצדק הוא בחי גבורה כו' ותקשה בספר דברי אמת פי' שופטים דע"פ צדק משמעותו שעושה בצדק ויושר איך אמרו דהוא דין כו'.

הרה"צ ר' ישראל מקאזניץ

א] באוה"ת לך לך (כרך ד') תשלב,א ז"ל: וראיתי בסי' א' כמדומה בשם הרה"ג מברדיטשוב ע"פ והי' עקב תשמעון שזהו מאמר ז"ל בכ"מ והי' הוא לשון שמחה כי זהו כענין נצחוני בני דחינו מה שבחי' ו"ה קודם לבחי' י"ה ועי' כענין זה בשמו בסי' עבודת ישראל פי' ויצא בד"ה וידר יעקב נדר כו' והי' חוי' לי לאלקים.

וחובא בקיצור יותר באוה"ת נ"ך כרך ב' עי' תשסה: ובשם הה"ק רל"י מברדיצוב ז"ל שאמר על והי' כו' ועי' מזה בספר עבודת ישראל להח"ק מקאזניץ ז"ל. ע"כ.

ב] באוה"ת ויקרא עי' רצג על הגמי' יומא דליב מנין לחמש טבילות ועשרה קידושין שטובל כה"ג כו', מביא: ופי' בספר עבודת ישראל להרה"ק מו"ה ישראל מ"מ דקי' קאזניץ זצ"ל אשר חמש טבילות ועשרה קדושין הם נגד שם י"ה כו'. ע"ש ההמשך באוה"ת.

וחובא ג"כ ענין זה בקיצור באוה"ת דרושי שבועות עי' קצט: ובעבודת ישראל פי' כו'.

...

לעילוי נשמת

הרה"ג הרה"ח מרדכי זאב הכהן ע"ח

גוטניק

נפטר י"ט כסלו תרצ"ב

נדפס ע"י

הרה"ת ר' מאיר הכהן ומשפחתו שיחיו גוטניק

*

לעילוי נשמת

הרה"ח הרה"ת הר"ר ישעי' ב"ר אהרן ע"ח

גופין

נפטר כ"ב כסלו תשמ"א

נדפס ע"י בנו

הרה"ת ר' גבריאל ומשפחתו שיחיו גופין

*

לעילוי נשמת
הר"ר ישראל ב"ר משה ע"ה שנייד
נפטר ח' טבת ה'תשמ"ה

*

נדפס ע"י

אשתו מרת יהודית תחי' שנייד

בנוסף

מרת שרה גיטל ובעלה ר' שמואל דוד הכהן ומשפחתם שיחיו

כהן

מרת דייזל ובעלה התי' ר' שמואל יחיאל ומשפחתם שיחיו

מלמד

מרת עטיל שתחי' - מרת דייזל שתחי'

*